

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročilna znaša

za vse leto 24 kron, pol leta 12 kron, 3 mesece 6 kron. Na naročbe brez dopolnave naročnine se uprava ne ozira.

UREDNIŠTVO: Giorgio Galatti 18. (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilnični račun št. 841.652.

Rusko-japonska vojna.

(Brzjavne vesti.)

PORT ARTUR.

Silno obstreljavanje.

LONDON 19. I- Čifu poročajo o silnem obstreljavanju Port Arturja, ki se je vršilo v noči od 17. na 18. t. m. Japonska granata je padla v malo zalogo streliva pri tretji bateriji na Zlatem hribu, ki je vsled tega zletela v zrak.

Poročilo poročnika Radzivila.

ČIFU 19. Ruski poročnik Radzivil, ki se je vdeležil burske vojne na angleški strani, je dospel semkaj ter ima seboj pisma generala Steselja na Kuropatkina. Poročnik je srečno prodrl skozi japonsko blokada. Radzivil pripoveduje, da si obe vojujoči stranki ne priznata in bele parlamentarne zastave se več ne spoštujejo. General Steselj je v nekem svojem dnevnem povelju naglasil, da je treba preliti tudi zadnjo kapljo krvi. Ako prederajo Japonci v trdnjavo, ne bodo zamogli japonski častniki brzdati svojih vojakov, da isti ne prično obče klanje. Poveljnik je baje svetoval 300 postrežnicam, naj zapuste trdnjavo, iste so pa to odklonile. Raje božeje preliti svojo kri, kakor pa zapustiti svoja mesta. Radzivil je dostavil, da je v Port Arturju še mnogo streliva za topove in za puške, a Rusi da rabijo Kitajske krogle le iz štedljivosti.

Velike izgube Japoncev.

PARIZ 19. Dopisnik »Matina« poroča iz Čifa, da sta v noči od 18. t. m. dospela iz Port Arturja tjakaj dva ruska častnika po imenu princ Radzivil in poročnik Kristofov. Ista sta pripovedovala, da so imeli Japonci pri zadnjih napadih grozih izgub. Portarturska okolica je posuta z mrlji, ki okužujejo zrak. Princ Radzivil je izjavil, da ne morejo Japonci zavzeti Port Arturja, dočim je izjavil Kristofov, da se zamore trdnjavo še držati mesec dni.

Poročilo iz Čifu o razmerah v trdnjavi.

LONDON 19. »Daily Telegraph« poroča iz Čifu od večeraj: Ea kosaški polkovnik in dva trgoveca, ki so danes v džunkah dospeli iz Port Arturja, so prinesli seboj pošto. Vkrkali so se v Golobjem zalivu. Isti pripovedujejo, da je v zadnjih 10 dneh, to je pred 15. t. m. bil mir, izvzevi kratka obstreljavanja trdnjave, pri čemur je bilo ubitih več Kitajcev in nekoliko Evropejcev.

Dne 14. t. m. je general Steselj prejel od vrhnega poveljnika Kuropatkina vest, da naj vztraja do januarja, a meseca januarja naj pričakuje važnih dogodkov. Streliva je baje še za 5, riza in sadja pa za 6 mesecev.

V slučaju, da proderajo Japonci v notranje utrdbe, se bodo Rusi naposled branili v vtrdbah na Zlatem in Električnem hribu.

V utrbah so velike zaloge. General Steselj je prepovedal Evropejcem zapustiti Port Artur ter izjavil, da morajo v najskrajnijem slučaju deliti sodo vojakov. Svežega mesa ni baje več. Garnizija šteje le še 8000 mož(?) Meščansko gardo vporabljajo tudi v utrbah. 50 znanih meščanov in tudi nekaj gospej portarturskih je bilo baje vbitih. So prga generala Steselja hodi vsaki dan med bojem s svojim sprogom v utrdbe. 13-letni dečki strežejo bolnim in ranjenim vojakom. Kitajci zapuščajo mesto v velikih trumab. V zadnjih dneh je baje dospelo v Čfu 500 Kitajcev, katere so Japonci najstrožje preiskali.

Iz Liaojanga.

LONDON 19. »Daily Chronicle« poroča iz Liaojanga od 14. t. m.: Japonci so odkrili več min blizu ruskih utrd. Rusi so južno od Mukdena vsestransko pripravljajo na odpor. Japonci popravljajo železnico južno od Liaojanga ter gradijo mostove preko reke.

Japonci pomnožujejo predstraže.

PETROGRAD 19. (Uradno). General Saharov je dne 17. t. m. brzjavil generalnemu štabu: Opazuje se, da so Japonci pomnožili predstraže izlasti pri vasi Bianopudza in vzhodno od železnice v smeri proti jantajskim minam.

Rusi se umikajo proti Tienlingu.

RARIZ 19. Rusi se že umikajo iz Mukdena ter se utaborijo v utrbah pri Tienlingu. Kuropatkin se pri Mukdenu ne spusti v odločilno bitko.

Japonci prodirajo proti Mukdenu.

LONDON 19. Japonci prodirajo na obeh krilih. Ruske predstraže se bojujejo z četami generala Oku 25 kilometrov južno zapadno od Mukdena. Znamenja kažejo, da pride v prihodnjih dneh pri Mukdenu do bitke. Na tisoče beguncev gre proti severu. Kitajci se pritožujejo, da postopajo Japonci zelo strogo. Maršal Ojama je baje Kitajskemu guvernerju izjavil, da se bo po močnosti oziral na cesarske grobove pri Mukdenu.

Baltiška eskadra.

PARIZ 19. Petrograjski dopisnik »Echo de Paris« poroča z svo rezervno, da je prejel esr iz Čifu brzjavko admirala Virena, v kateri ga isti prosi, naj bi pospešil odhod baltiškega brodovja. Ako ista pravdočasno dospe ter skupno z portartursko eskadro napade admirala Togo, je nade, da porazijo Rusi v tem slučaju japonsko brodovje.

Parnik »Orel«.

TOULON 19. Transportni parnik ruskega rudečega križa »Orel« je odplul v Barcelono, da nakreca premog ter nadaljuje

potem svojo vožnjo v Vzhodno Azijo. Vojaške oblasti so izdale parniku spričevalo, da ne vozi vojne kontrebande.

Angleški parnik zaplenjen?

MADRID 19. »Correspondencia« je prejela poročilo, ki pa ni še od nobene strani potrjeno, da je neka ruska križarka zaplenila pri predgorju Santa Maria neki transportni baje angleški parnik, ki je vozil vojno kontrebando.

Brzjavne vesti.

Shod nemških prirodoslovcev in zdravnikov.

VRATISLAVA 19. V tukajšnjem mestnem gledališču je bil danes otvorjen 76. shod nemških prirodoslovcev in zdravnikov. Vdeležnikov je 2400.

Koroški deželni zbor.

CELOVEC 19. Deželni zbor je otvoril danes deželni glavar. Na to se je vršila volitev odsekov, na kar je bila seja zaključena.

Nizozemska vzhodna Indija.

HAAG 19. Proračun za nizozemsko Vzhodno Indijo za 1905. pokazuje pri skupni svoti 161 in pol milijona goldinarjev primanjkljaja 15 in četrt milijona goldinarjev. (1 holandski gold. — 1 krona) Z ozirom na to je vlada objavila, povša uvozno carino in vpelje obrtni davek. — Vseled političnega položaja v Vzhodni Aziji se podeli mestom Bataviji Meester, Cornelis in Brünzorgu autonomija v pomorskih stvarih.

Štrajk v Italiji.

RIM 19. V Rimu, Napolju, Milanu, Turinu, Bolonji in Florenci vlada popoln mir. V Milanu je bilo na nekem shodu sklenjeno, da se v sredo prične z delom, ker je jutri obletoica zavzelja Rima. V Banetkah so pričeli večeraj štrajkati gondolierji in osebe kanalskega parnega društva. Sinoči je pričel zopet promet na železniški progi Benetke Mestre. V Napolju so pričeli štrajkati uslužbenci tramvaja.

V Rimu, Parmi in Forli je bilo sklenjeno da se prične že danes delati.

Villarijevo tolmačenje irredentizma.

G. Villari je poln trpke graje na adresu avstrijskega sistema. Ali marsikatero besedo obsodbe, ki jo luča on avstrijskim vladam na glavo, moramo zalučati mi v obraz njemu in njegovim zasodičencem.

Jezikovno vprašanje je vir mnogemu zlu v Avstrij in vzrok nezadovoljnosti Italijanov. Tako pravi Villari in dostavlja, da važnost tega vprašanja more umeti le oni, ki je je proučeval od blizu. Gotovo, gotovo, neop-

rečno. Ali to ne velja samo za Italijane v Primorju, ampak tudi za Slovane! Če se zdi Villariju, da avstrijske vlade delajo Italijanom krivico na velikem kompleksu, ki ga obseza jezikovno vprašanje, kaj pa naj rečemo mi še le o načinu, kakor v teh pogledih Italijani postopajo s Slovani! Villari pravi, da za dobro in pošteno politiko je vendarle najbolji fundament spoznavanje in priznavanje dejstev, tega, kar je! A nikdo ne greši drznejše, čišnejše, brezvestnejše proti tej sentenci Villarija, nego ravno naši Italijani! Oni nas potajujejo, oni nam odrekajo vsako pravo in nam na polju jezikovnega vprašanja delajo krivico, ki je stokrat, tisočkrat huja, nego je tista krivica, radi katere Villari v imenu avstrijskih Italijanov oboja avstrijski upravni zstem! Villari zahteva iskrenosti v politiki. Mari pa ni to višek neiskrenosti, ako isti Villari, ki moralizuje na adresu avstrijskih vlad, nima niti ene same besede graje radi postopanja Italijanov v jezikovnem pogledu nasproti Slovanom — radi postopanja, s katerim se postopanje vlade do Italijanov v krivičnosti niti primerjati ne da?! Če boli Italijane, ako notri med njimi navstajajo nemške šole, mari meni g. Villari, da to ne boli, ako Italijani notri med Slovani snujejo italijanske šole in otroške vrtee?! Mari meni g. Villari, da krivica ostaja krivica le dotlej, dokler jo avstrijske vlade delajo Italijanom, a da nehuje biti krivica, čim jo Italijani delajo Slovanom! Villari oboja neiskrenost v politiki; nič pa se ne meni za to, da je temeljna harva vse italijanske politike v našem Primorju — neiskrenost, in da so sredstva, ki se jih poslužuje ta politika proti nam, neobjavna in nemoralna.

Vse te prigovore za izvajanja Villarijeva smo pa napisali na predpostavi, ki faktično ne obstoji, na predpostavi namreč, da se Italijanom res godi taka krivica, kakor trdi on. Ta njegova trditev pa ni v soglasju z dejstvi. In dejstvo je, da je položaj Italijanov v primeri z onim nas Slovanov v teh pokrajinah v resnici položaj favoritov, ki uživajo privilegije, ki niso utemeljeni ni v pozitivnem zskonu, ni v etičnem pravu. Jedino glede visokošolskega vprašanja je vlada nasproti Italijanom nekoliko bolj trda. Ali v primeri s postopanjem vlade se Slovani so Italijani privilegiranci tudi na tem polju, ker tudi glede visokošolskih študij uživajo oni dobrote in udobnosti, katerih mi ne uživamo. A če ne morejo popolaoma uresničiti svojih aspiracij na polju visokošolstva, je temu zopet jeden glavnih vzrokov v neiskrenosti in nezmiselnosti vse njihove praktične politike. Jeze se na Nemce in vlado, ker snujejo v naših krajih nemške šole. Na polju praktične politike pa so ravno Italijani zaveznički Nemcev! Kako naj imenujemo to:

PODLISTEK. 4

Ob smrtni postelji.

Slika iz življenja. — Spisal Matija Lovko.

Toda premagal se je in odšel nazaj proti planoti, od kjer je prišel. Tu je ves potrt sel na tla. Moči so ga zapuščale. V tem je zapazil v bližini nekako kolibo. Zavlekel se je tja, kjer je prenočil. Zunanje je začelo smučati. Ali tudi v njegovi duši je navstala zima led.

II.

Skoro je minolo leto dajj. Stanko je s podprto glavo zamišljeno srl v službeno knjigo. Nevoljno je majal z glavo in viharno premetal listine.

»Torej danes večer pri »črnem orlu«, počel je mrmrati sam s seboj.

»Ne, to ne more biti! Ne verjamem, dokler se ne prepričam z lastnimi očmi.«

»Gospod Čakačič, neki mlad gospod bi rad z vami govorile, se je oglasil sluga za vrati.

»Pusti ga takoj vstopiti! Suga je odprl vrata in poklical čakajočega. V pisarno je stopil mlad človek.

»O na zdravje Rihard!«

»Živio, Stanko! Kako si se odločil: za danes ali jutri?«

»Da, ravnokar sem se namenil, da pojdem zvečer.«

»Jaz bi skoro svetoval za jutri.«

»Pomislil, da bo jutri zadnji in zaključni dan pusta. Gotovo pridjo jutri vse dame »k črnemu orlu« na veliki ples. Na ta način sva potem bolj sigurne, da se prepričava, o čemer se hočeva prepričati.«

»Rihard, rekel si mi, da je tam vsaki večer in nikoli maskirans.«

»Da, pri tem tudi ostajam. Vendar pa bo jutri zadnji dan pusta, razkrivala bo pred ljudmi vse svoje razkošje.

»Nikari tako nikari, ljubi Rihard! saj veš, da vsaka teh besed me zadevuje v srce.«

»Molčel bom torej. Samo opozarjam te: dobro se maskiraj in spremeniš glas, da te ne spoznajo. Nu, pa saj veš sam najbolje, kako ti je igrati svojo ulogo.«

»Torej jutri večer, ob deveti uri.«

»Da, tako naj bo. Sedaj pa moram hiteti tudi jaz v pisarno. Na svidenje »pri črnem orlu!«

»Na zdravje, Rihard!«

Stanko se je vnovič utopil v prejšnje misli. Danes je bil jako slabo razpoložen in nič kaj pripravljen za vršenje svoje službe. Vedno je mrmral sam seboj, kakor bi mu nič ne bilo prav. Elvira, ta mu ni šla iz glave. Da bi ona res take burke uganjala, kakor se govori, tega ni mogel verjeti. Kedar bi se bila tako papačila? Nikakor ni mogel spojiti svoje misli z resnico, ki mu jo je zatrjeval prijatelj Rihard. Nu pa saj se boče prepričati na lastne oči. Komaj je pričakoval naslednjega večera. Dan mu je potekal počasi »naprej kakor da ga zdržuje svinčena teža in noči ni bilo konca ne kraja. Cela večnost zdela se mu je do pustnega večera.

Končno je vendar napačil nestrpno pričakovani trenotek. Uredilsi svojo toaleto elegantno in ukusno je odkorakal k »črnemu orlu«, kjer ga je Rihard že pričakoval. Stopivši v velikansko dvorano je tiho pozdravil tega poslednega in poleg njega. Oba sta ne-

strpno čakala, da se prikaže Elvira v dvorano. Po mnenju Riharda bi morala biti že tu.

»Ali je nisi še opazil?« vprašal je Stanko v tem molku.

»Ne še! Ali če je še ni, mora biti tu vsak čas.«

»Rihard, ti si se gotovo varal na njej.«

»Po opisu, kakor si mi ga dal o njej, se brčas nisem varal. Dama je tvoje velikosti, lepo belega obraza, rudečih ustnic, črnih oči, kakor tudi las, in na kazalcu ima malo podolgasto zarezico, da se jo komaj opazi.«

»Sili ti natančno opazil vse to?«

»Stanko!«

»Dobro, dobro; mislim, da se uveriva kmalu.«

»Pet! glej, glej, ali ne vidiš!«

»Kje, koga?«

»No, ona je med vrati.«

»Res je!« je pripomnil Stanko in prebledel.

V tem pa je Elvira že mogočno stopala proti njima. Obmolnila sta.

»Sedaj se požuri Stanko, stopi k njej!« (Pride še.)

ako kdo toži rudi germanizacijskih streljenj, ob enem pa podpira se svojimi glasovi njih, ki imajo germanizacijo na prvem mestu svojega programa?! Kje je tu logika, kje do slednost, kje iskrenost?! Če je torej gospod Villari res tolik prijatelj iskrenosti v politiki in če res meni, da se le z iskrenostjo v politiki dosežejo solidni uspehi, moral bi se bil obrniti najprej do avstrijskih Italijanov, svojih varrancev s kolikor možno nazornim poukom, kakova bo politika!

Sicer pa se nam jako čudno dozdeva, da je tudi ta nastop Villarijev neiskren in ima zavratne namene. V tem mnenju nas utrujeta izlasti dva momenta. V prvo smatramo mi za izključeno, da bi on smatral irredento res zgolj le za opravičen pojav nezadovoljstva z avstrijsko upravo brez vsesobnih namenov proti integriteti avstrijske države. Marveč se nam zdi zelo verjetno, da je Villari iz posebnih namenov hotel vse irredentistiško gibanje predstaviti v kolikor le možno mileji luči. Drugi moment pa je ta, da si je ravno list »Neue Freie Presse« izvolil za ta svoj poskus. — Nam se vidi torej zelo verjetno, da so Villari vodili le oziri na spremembe v namestništveni palači v Trstu in da je hotel kaptivirati vladne kroge, da bi se v Trstu še nadalje tiral zistem, ob katerem je toli vspevala — irredenta.

Rusko-japonska vojna.

Trst, 19. septembra 1904.

Iz bojišča ni nikakih važnejših novih vesti. Kakor poročajo najnovejše brzovjavke, so Japonci pričeli prodirati na obeh krilih proti Mukdenu in se ruske predstraže že bojujejo z armado generala Oku. V zadnjih dneh so Japonci tudi Port Artur zopet z vso silo napadli, a brez uspeha. Sicer opozorimo čitatelje glede dogodkov na bojišču na današnje brzovjavke.

Pismo iz Port Arturja.

Kodanjski list »National Tidende« je v eni svojih zadnjih števil obelodanil pismo, datirano iz Port Arturja od dne 16. avgusta t. l., ki vtegne v obče zanimati. Ta list je pisal mladi Danec, ki je od začetka vojne uzluhben v Port Arturju ter se glasi:

Nikakor ne obžalujem, da sem ostal tukaj, ker ni možno opisati, kako velevaščeno je doživeti tako obleganje. Po noči in po dneva neprestano sreljanje, in človeku se zdi sramotno, da bi se podal na počitek. Toda general Stessel je ukazal, da naj skuša vsakdor iz ljubezni do carja in domovine poživati na dan vsaj šest ur, in treba je poslušati. »Stari« (Stessel) pa sam ne dela tega; vsak čas in povsod, kamor koli se prihaja, se ga srečuje in vedno je prijazen, svež in šil. Po tem pravi: Vse gre lepo v redu, otroci! — In tako je tudi.

Iz nekaterih angleških listov, ki smo jih dobili na neki kitajski džunki, sem poznal, da se vas pita z lažmi: Japonci so vzeli Port Artur gotovo že dvajsetkrat. Da, ako bi bili prišli Japonci pred tremi meseci in ako bi nas bili skozi šest do 8 dni neprestano napadali s 100.000 možmi, ne bi bili mi mogli držati trdajave. Ali sedaj! Morajo nas izstradati, ako nas hočejo imeti! To vtegne pa gotovo trajati najmanj pol leta. Moke, čaja in streliva je v obilici, le konserv in cigaret primanjkuje. Najmanj dvakrat na teden dobivamo svežh rib; nalovimo jih sami v velikih množinah, ali jih pa kupujemo od tatnaskih Kitajcev, ki delajo v sedanji vojni izborne kupčije. Enkrat na teden dobivamo norveških konserv in vsak mož dobiva trikrat na dan porejjo žganja.

Vzlic gromenju topov svira skoraj vsaki dan vojska godba in tudi daevnik izhaja vsak dar. Primanjkuje pa papirja, tako, da se list tiska le v mali izdaji v približno 1500 iztisih; cena listu je radi tega prilično visoka.

Teško si je predstavljati, s kako silo naskokujejo naše pozicije tisti rumeni prilikovci (japonski vojaki); semtertja se vstavljajo ter se puščajo popolnoma mirno postreljati. Do današnjega dne (to je 16. avgusta) so gotovo izgubili do 15.000 mož (ubitih, ranjenih in vjetih). Med njimi je mnogo mladih fantov, starih komaj 17 do 18 let.

Izlasti je strašno, kadar eksplodirajo naše mine; tedaj se nebo zatmnuje od kosov človeških trupel. Kaj bo šel le ko pride do boja v neposredni bližini vtrdb? Tukaj je namreč napravljena na tisoče podzemskih min: Japonci jih ne morejo razdreti; kakor

hitro bi to poskušali, prično streljati nanje mitraljeze.

Do današnjega dne imamo 1100 ubitih, v bolnišnicah leži pa 3000 ranjenih in bolnih vojakov. Garnizija šteje 34.000 mož, nevstevši možta na ladajah. Danes (16. avg.) je pričelo 3000 delavcev popravljati oklop najače »Retvizan«, »Sebastopol« in »Pobjedo«; delo se vrši neznansko hitro, ker imamo za vse materiala dovolj v rezervi. Meseca oktobra pričakujemo baltiško brodograje.

Madjarske šole na Hrvatskem.

V Zagrebu 17. sept. 1904.

Mi smo v nekem članku že prinesli vest, da hrvatska vlada pod pretvezo lažjavega humanizma in liberalizma ustanovlja po Hrvatskem nepotrebne madjarske šole, ozioroma, da dovoljuje hrvatskim aristokratom odpadnikom, da na svojih posestvih ustanovljajo madjarske šole. V teh šolah naj bi se hrvatski deoi očituj hrvatski jeziki, da bi tako madjarski državni ideji vzgojili mlad narsščaj. Nedavno temu priobčil je zagrebški »Pokret«, da se je v tem letu ustanovilo 20 novih madjarskih šol. Reški »Novi list« popolnjuje to vest, ker dobiva iz Budimpešte od svojega dopisnika glas, da hočejo v vsem odpreti 30 novih madjarskih šol. In to vse še v tem letu. To otvorjenje šol se tolmači tako, da so Hrvatje o sklepanju nove finančejelne nagodbe dobili 3 milijone. Za ta »dar« obljubila je — po izpovedbi poročevalca »Novega lista« — naša dična večina, da dovoli ustanovitev teh trideset šol. »Narodne novine«, službeno glasilo madjarinov, dementirajo sicer to vest, ali, kakor vidimo, ni ta dementi nikakor opravičen, kajti govori proti njemu fakt, da je 20 novih šol že ustanovljenih. In tako napreduje madjarizacija, podpirana od hrvatske vlade potom šol. In tako nam tudi kalvijski senijorati ustanovljajo svoje madjarske šole, pa bila v dotičnem kraju le peščica ljudij, ki so kalvini. Poleg tega ustanovlja svoje šole še madjarsko društvo »Julijan«, tako, da bomo imeli skoro več madjarskih šol, nego-li hrvatskih. A v pomanjkanju hrvatskih šol, ki postajata vsaki dan večje, bodo hrvatski starši prisiljeni pošiljati svoje deca v madjarske šole, da dobe vsaj nekoliko šolske naobrazbe. Tako padejo naši otroci naravnim načinom v žrelo madjarizacije.

O madjarskem gimnaziju, ki bi ga hoteli Madjari zasnovati v Osijeku — v zameno za prometno upravo železnice — spregovoriti hočemo drugi pot.

Za pravo glagolice.

Članek dra. Belaja v »Obzoru« je zadel v živo hrvatske »preporoditelje« — furtimaše. Dosedaj niso niti poskusili, da bi samo z jedno besedo prigovorili Belaju. Po tem moremo izvajati logično, da mu — pritrjujejo. Tudi proti bivšemu uredniku »Katoliškega lista« in prebendarju prvostolne cerkve v Zagrebu, značajnemu Štefanu Koreniću sikaajo furtimaši še vedno svoj strup. A on se jih ne plaši in jim v »Obzoru« zopet odgovarja, ker ga oni napadajo radi njegovih nepravil o glagolici. Korenić trdi, da je ob vprašanju glagolice dosleden ter da ni ob tem vprašanju nimalo spremenil svojih nazorov, od kar ni več urednik »Katoliškega lista«. In tako je vsz nade, da se ob poštenju značajnih svečnikov razbije furtimaštvo.

Drobne politične vesti.

Trgovinska pogajanja med Avstrijo in Italijo. Iz Rima poročajo, da ni bilo možno še zaključiti pogajanj v Vallobrosi, ker je treba še urediti neka tehniška vprašanja glede prometa na avstrijsko-italijanskih mejah, za kar bo treba več časa.

Ustoličenje novega briksenskega škofa. V nedeljo je bil ustoličen v Briksenu novi knez in škof dr. Josip Altmayer, ki je bil dne 11. t. m. posvečen za škofa v Rimu.

Bivši knez in škof briksenski dr. Simon Aichner, ki se je radi starosti odpovedal škofi, se je podal v samostan regularnih korarjev Neustift, oddaljen od Briksena kake pol ure. Dr. Aichner ima že 88 let.

Novi ruski minister notranjih stvari knez Svjatopolk-Mirski nastopi svojo službo še le koncem septembra. Knez biva sedaj v Vilni, kjer bo še prislo-

val odkritju spomenika carice Katarine II., ki se bo vršilo v kratkem.

† Knez Herbert Bismarck, ki je v nedeljo umrl v Friedrichruh, je bil najstarejši sin nemškega državnega kancelarja kneza Otona Bismarcka, rojen leta 1849. v Berlinu. Leta 1870. se je udeležil nemško-francozke vojne ter je bil v bitki pri Mars la Tour težko ranjen, na kar je postal častnik. Leta 1873. je stopil v diplomatsko službo in je pozneje do leta 1881. bil privatni politični tajnik svojega očeta. Leta 1884. je postal državni podtajnik; od 1881. do 1886. je zastopal kakor državni poslanec volilni okraj Lauenburg. Leta 1886. je bil imenovan državnim tajnikom urada za zunanje stvari in naslednjega leta je postal prvi tajni svetnik. Cesar Friderik ga je meseca aprila 1888. pozval kakor državnega ministra v prusko državno ministerstvo. Ko je dne 20. marca 1890. odstopil knez Bismarck, je malo dni potem tudi sin podal svojo ostavko ter se preselil na svoje posestvo Schönhofen. Leta 1892. se je Herbert Bismarck poročil z grafico Margarito Hoyosa, hčerko nedavno umrlega grofa Jurja Hoyosa, solastnika tovarne za torpede na Reki. Po smrti svojega očeta dne 30. julija 1898. je grof Herbert Bismarck poledoval knežji naslov in graščino Friedrichruh.

Zapustil je pet otrok, tri sine in dve hčeri. Mlajši njegov brat, grof Viljem Bismarck, je umrl že 30. maja 1901. Od otrok bivšega državnega kancelarja je sedaj živa še njegova edina hči grafica Marija Rantzan.

Domače vesti.

† Fran Podgornik.

Z Dunaja nam je došla večerj vest, ki nas je pretresla v dno duše. V Rudolfovi bolnišnici na Dunaju je dne 16. t. m. sveder izdihnil svojo blago dušo gospod Fran Podgornik, znani slovenski pisatelj, publicist in politik ter zvest sotrudnik našemu listu.

Morda se nam skoro ponudi druga prilika, da nekoliko natančneje ozračimo nenavadno individualiteto pokojnikovo. Za danes se omejamo na kratko karakteristiko: Podgornik je bil najprovidencijelaj med slovenskimi politikmi. To mu zagotavlja častno mesto med njimi, ki so publicistično delovali za interese malega našega naroda, a za časa njegovega življenja je bila to — njegova nesreča. Ravno zato, ker je gledal v bodočnost in mislil za bodočnost, ker je svojim bistrim vidom in ostrim kriterijem hitel pred sodobniki vsaj za nekoliko desetletij, ga ti sodobniki niso umeli. A ker ga niso umeli, ga tudi niso znali ceniti. Posledica temu pa je bila, da je genijalni Podgornik, mož, s katerim bi se ponašal sieherni veliki kulturni narod, živel ob veščem pomanjkanju in je tudi umrl kakor — revež. Ali Podgornik je bil altruist, ki gotovo ni imel vrstnika med Slovenci glede nesebičnosti. Trpel je, a nikdar tožil. Saj ni nikdar mislil na se in vse njegovo življenje je imelo ta cilj, kako bi se narod naš navel na poti, ki bi ga dovede do častne in srečne narodne in politične bodočnosti.

In sedaj ga ni več. Odložil je pero za vedno in zamrl je duh, ki je bil neizpernim virom globokih misli in promišljenih nasvetov. Z žalostjo v srcu pelagamo izlasti mi cvetko hvalečnosti na njegov sveži grob. V tolažbo pa nam je v tem trenutku zavest, da smo mi tega moža spoštovali in cenili, ko se mu je zaničljivo rgal marsikdo v Slovincih, ki mu čuščevno se svojimi sposobnostmi ni segal niti do kolena. A tu moramo zopet zabeležiti, kar je veleznačilno za plemenitost mišljenja pokojnika: on je poznal svoje zasmehovalce, ali nikdar ni prišla žal-beseda proti njim iz njegovih ust. On je odpuščal in — trpel. Da bi Podgornikovi sodobniki, ki ga niso umeli in znali ceniti živega vsaj položili dolžni tribut spomnu mrtvega.

Slava spomnu Frana Podgornika! Bil je to vzoren sin svojega naroda, jasen vzgled, kako se narodu svojemu služi — nesebično!

Umrl je v Rojanu gosp. Anton Jernejčič, mnogoleten člen »Delalskega podpornega društva«. V prejšnjih letih je odločno stal v taboru narodnih delavcev. Zadanja leta pa je bil navdušen pristaš socialno-demokratske stranke. Člen »Del. polp. društva« je ostal vendar do svoje smrti. No, vspricho veličastva smrti pozabljam radi vsa politična

naoprotstva in se spominjamo pokojnika v dolžni pijeteti. Tako so storili tudi naši narodni delavci, ki so se — poleg socialnih demokratov — v lepem številu udeležili pogreba. Na krsto je bilo položeni 5 vencev. Trije so bili z rudečimi trakovi, dva pa — od strani rodbine — s črnimi, a vsi s slovenskimi nadpisi. Venec poklonjen od železničarjev, so nosili pred mrtvaškim vozom. Pokojnik je bil namreč delavec na železnici.

Nove raprodaje »Edinosti«. Z ozirom na potrebo smo otvorili sledeče nove raprodaje našega lista: (1.) ulica dela Guardia, tobakarna g. Kos in (2.) svobodna luka, baraka pri urodu iz ribjega trga.

Večerašnji naš list je zakasnil vseh malega nedostatka pri provizorično postavljenem elektromotorju, ki goni tiskarski stroj. Nedostatek sa je sicer hitro popravil, a vendar nismo več dospeli, da bi bili ekspe-dirali list za Gorico z vlakom ob 9. uri. Sveda se je zakasnilo tudi razdajanje lista po mestu. Naši cenjeni čitatelji naj blagovoljno oprostite zamudo, katero nismo zkrivili mi, nego hudomušna elektrika, kateri smo poverili naš tiskarski stroj, odkar smo nastanili svojo tiskarno v »Narodnem domu«. Sicer smo že poskrbeli, da v kratkem dobimo definitiven elektromotor, ki ne bo uganjal takih neprijetosti.

Municipalna delegacija. Municipalna delegacija je razpravljala v zadnji svoji seji: Vzeli so na znanje, da je upravno sodišče ugodilo pritožbi Demetrija Duma in tovarišev in je radi nekega formalnega pogreška razveljavilo sklep municipalne delegacije od dne 9. februarja 1903. Dalje so vzeli na znanje, da je isto upravno sodišče razpravljalo v pritožbi dra. Bozba radi neke stavbene stvari, da se pa razsodba razglasi dne 11. novembra. Člen dr. D' Osimo je predlagal, naj se tramvajska družba pozove, da pred novo Trevesovo palačo na oglu Korza in ulice sv. Antona odstrani nositelje električne napeljave in da bo skrbela za to, da se cestni tlak popravi na onih mestih, kjer se dvigajo tirji.

Ruskij kružok prične v »Narodnem domu« novo šolsko leto. O važnosti in lepoti ruskega jezika se je že toliko pisalo, da so vse besede, tihoče se te stvari, povsem nepotrebne.

Prav radi tega pa, ker je vsem znana važnost poznanja ruskega jezika za nas Slovence in ker vemo, da bi ga vsakdo izmed nas rad govoril, je nerazumljivo, da je za ruske tečaje v Trstu tako malo zanimanja, da si je tu prilika za učenje morda najlepša. Saj je naša učiteljica Olga Nikolajevna prava hči svete Rusije. Njeno izgovarjanje, naglas, vse je pristno rusko. Ne naučeno, ampak prirojeno.

Nadejamo se, da se v terek snide v slov. Čitalnici prav mnogo ruščine znatiželjnih ljudi. A ne samo v terek, ampak pri vsakej uri pouka. Le z rednim zahajanjem in marljivim učenjem dosežemo lepih uspehov.

Skupščina »Zveze slov. pevskih društev«. V nedeljo popoldne se je vrstila v hiši »Glasbene Matice« v Ljubljani II. skupščina »Zveze slov. pevskih društev«. Zastopanih je bilo 14 društev. Od tržških oziroma okoličanskih društev sta bila zastopana »Slovensko pevsko društvo« in »Kolo«. Prvo je zastopal odbornik g. Josip Masarec, drugo predsednik g. Makso Cotic.

Predsednik »Zveze«, g. prof. Stritof, je zaklical delegatom krepak pevski pozdrav, označivši jih kakor protujevatelje slovenske zavesti in narodne prosvete. Zgodovina našega preporeda — je rekel govornik — v zadnjih letih bo vstevala slovenske pevce med činitejje, ki so delovali za našo narodno povzdigo, in prihodaji slovenski zgodovinar bo moral odkazati delovanju naših pevskih društev najčastnejše mesto. To današnja skupščina moremo nazivati nekaj pevski parlament. A možnost, da se je sestel ta parlament, je dokazom navdušenje. Došli ste v Ljubljano, da tu dobite vspodbuje in jo ponese domov med svoje pevce. Tako bo možno doseči, da v doglednem času nastopi skupno masa najmanj 1000 pevcev. Ali vsakdo mora pripoznati, da delovanje v pevskih društvih zahteva največ tuda, vztrajnosti in požrtvovalnosti. O delovanju zveze bo poročal tajnik, jez pa omenjam le, da smemo biti zadovoljni z dosežanim napredovanjem »Zveze«. V njej je zbran cvet pevstva. Da pa mnoga društva niso še pristopila, temu vzrok je menda v bejazni, da bodo društva dobivala od »Zveze« la bre-mena, koristi pa nič. Da temu ni tako, da

prejema zavarovanje človeškega življenja po najzgodnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, kot nima druga zavarovalnica. Zlasti je godno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemna zavarovalna banka v Trstu.

Rezervni fond 29.217.694,46 K Izplačane odškodnine: 78.324.623,17 K

Po velikosti družna vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.

VSA POJASNILA DAJE:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12.

Zavaruje poslopja in premočnine požarnim škodam po najnižjih cenah. Škoda cejuje takoj in nanajkoneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdati podpore v narodne in občakoristne namene.

SODE stare in nove ima na prodaj Fran Buda u sodar v Trstu, ul. Paduina 21 (pri tleh)

V novi prodajalnici jestvin in kolonijal Petra Peternel v ulici Giulia št. 76 je v dobiti vsakovrstne jestvine kakor: kavo, riž, testenine (napeljske), sladkor, turščino in belo moko, naravno maslo, sveče, milo, jedilno olje I. vrste po 39 myč.

Blago vedno sveže.

IVAN JANČAR
tehnični koncesionarni zobozdravnik v Trstu, ul. Torrente 32 II. n.
Delavnica za umetno zobovje. Izvršuje popolno zobovje iz kaurčuka ali zlata po francoskem sestavu. Poprave v 2 urah. Cene zmerno. Sprejema od 8-6. pop.

Prodajalnica jestvin in kolonijal, napoljskih in tuzemskih testenin, olja, kisa in mila

Ivan Počkaj v Trstu
ul. Petronio 2, vogal ul. Settefontane.
Zaloga moke, žita, otrobov na izbero.

Tovarna kisa
Bruschina & Krovath
Trst. — Riva Grumula 6 — Trst.
Zaloga vinskega kisa in različnih specialnih kisov.
Konkurenčne cene.

Pekarna in sladničarna
FRAN MILLANICH
Trst. — ulica Commerciale 7 — Trst.
Trikrat na dan svež kruh vsake vrste. Rez usnanje na dom. Sprejema naročbe na sladčice itd. o priliki porok in krstov.
Najugodnejše cene.

BRÜDER HURVIZ
Krakovo - Stradom 17. - Krakovo
Neodgovarajoče sprejemem v 8 dneh nazaj in povsem denar, vsled česar nima kupce nikakega rizika. Bogato ilustrovani cenik raznovrstnih dragocnosti brezplačno in franko.
Razprodajalci in agenti se sprejemajo.
Vsak kupec vdobi v dar brezplačno krasni repni album s 15 razglednicami mesta Krakove

prevažanje pohištva in spedijsko podjetje
RUDOLF EXNER - TRST
Telefono št. 847. - Via della Stazione št. 17. - Telefono št. 847.
Filijalke v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU.
Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.
Posiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse pruge.
Sprejema se tudi pohištvo in druge pedmete v shrambo v lastna za to pripravljena skladišča.
Edini tržaški zavod za **„VACUM-CLEANER“**.
ČIŠČENJE in SHRANJEVANJE PREPROG
Točna postrežba in nizke cene.

Otvorilo se je velikansko skladišče
ALL'UNIVERSO
Trg Carlo Goldoni I.
Bogat izbor raznovrstnih površnih sukenj (paletot, ulster) in obleke za moške, dečke in otroke.
Veliki dohodi blaga iz tu in inozemskih tovarn. — Naročbe po meri hitro in točno.
Govori se slovenski. Najugodnejše cene

Nova trgovina z železjem
FRAN BALLIS
TRST — ulica Barriera vecchia št. 27 — TRST
Bogat izbor kmetijskega orodja, kuhinjske posode, brusnih kamnjev itd. itd.
Se priporoča cenjenemu občinstvu v mestu, okolici in na deželi.

Zaloga obuvala in čevljarski mojster
Josip Stantič
Zalagatelj c. kr. redarstvene straže, c. kr. glavnega carinskega urada in skladišč, c. kr. priv. lloyd. orož, c. kr. finančne straže v Trstu, Kopru in Pulju.
TRST. — Ulica Rosario št. 2. — TRST
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnega obuvala za gospode, gospe in otroke.
Prodaja najboljša voščila (biks) **Fredin**
Cene nizke Postrežba točna.

Najlepša večerna zabava
je prisostvovati
koncertu v ljudskem vrtr

Velik salon plaščev za gospè
FERRUCCIO JESS
TRST — ulica Cavana 12 — TRST
Bogat izbor jopic zadnje novosti izvirnega modela iz Pariza, Berolina in Dunaja.
Velika izbora. Najnižje cene.

Išče se takoj podmagaciner, Slovenec, veče spedijskih poslov in ki zna italijanski jezik. Naslov pové uprava »Edinosti«.

Virgilij Bajt
sodar v Trstu, Rojan
(ul. dei Moreri 106)
prodaja nove in stare sode od 25 do 7.50 litrov.

Prva hrvatska tovarna na žaluzij, rolet, lesnih in železnih za tvork za okna in

G. SKERBIČ
Ilica 40. — Zagreb — Ilica 40.
priporoča svoje točne, solidne in cenene proizvode.
Cenike brezplačno in franko.

Tovarna pohištva
Aleksander Levi Minzi
ulica Tesa št. 52. A. (v lastni hiši)
ZALOGA:
Piazza Rosario (šolsko poslopje).
Cene, da se ni bati nikake konkurence.
Sprejemajo se vsakovrstna dela tudi po posebnih načrtih.
Ilustrovani cenik brezplačno po vsaki zahtevi.

Cene vžigalice:
1 orig. zabojs 500 zavrtki (normal) K 48 — franko Ljubljana 2% popusta.
1 orig. zabojs 500 zav. (Flaming) K 52 — franko Ljubljana, popusta 2%.

VŽIGALICE družbe sv. Cirila in Metoda Zaloga pri Iv. Perdani v Ljubljani
MALPOLOZI DAR DOMUNA ALTAR
Te vžigalice so pred družbo sv. Cirila in Metoda TRUBLJANI

Prvo primorsko podjetje za prevažanje pohištva in spedijsko podjetje
RUDOLF EXNER - TRST
Telefono št. 847. - Via della Stazione št. 17. - Telefono št. 847.
Filijalke v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU.
Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.
Posiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse pruge.
Sprejema se tudi pohištvo in druge pedmete v shrambo v lastna za to pripravljena skladišča.
Edini tržaški zavod za **„VACUM-CLEANER“**.
ČIŠČENJE in SHRANJEVANJE PREPROG
Točna postrežba in nizke cene.

Združeno avstrijsko parobrodno delničarsko društvo
TRST. (Avstro-Amerikanska proga). TRST.
Nova redna, hitra in direktna služba za blago in potnike mej Trstom in Novim Jorkom.
Hitri in elegantni novi brzoparobrod
GERTY
6500 ton. odpluje dne 8. oktobra v Novi York.
Potnina znaša III. razred K 180.—, II. razred K 250.—, I. razred K 300.—.
Potrežba in hrana (vsak dan svež kruh in meso) dobro vino, zdravniške službe. Parniki so električno razsvetljeni in ventilirani. Potniki III. razreda imajo popolno svobodo na krovu.
Za pojasnila se je obrniti na društvo v Trstu, ulica Molin piccolo št. 2

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“ v LJUBLJANI
Podružnica v Celovcu. Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih plaem, prioritet, komunalnih obligacij, sreč, delnic, valut, novcev in deviz. Promese izdaja k vsakemu šrebanju.
Polno vplačani akcijski kapital K 1.000.000
Zamenjava in eskomptujo izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.
Vinkuluje in divinkuluje vojaške zemlinske kavcije.
Daje predujme na vred. papirje. Zavaruje sročke proti kurzni izgubi.
Denarne vloge vsprejema v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.
Promet s čeki in nakaznicami.